

OM
BRUKEN
AV
HAMMER
MERKET

UTGITT AV
ARBEIDERNE
OPLYSNINGSFORBUND
1934

Symbolenes betydning

En hver stor folkebevegelse har skapt sig sine symboler. Kristendommen har hatt korset som sitt symbol. Kommunistene har sigden og hammeren. Fascistene i Italia benytter liktor-knippen. Socialdemokratene i Tyskland forsøkte straks før sitt sammenbrudd å lansere „Tre-pil“-merket. Nasjonalsocialistene hadde da allerede oversvømmet landet med sitt symbol, „hakekorset“. I Østerrike har Fedrelandslaget tatt „krykkekorset“ til merke. Også i vårt land har fascistene tatt en variant av korset i bruk.

Arbeiderbevegelsen har alltid gitt sterk næring til både den symbolskapende og symbol-søkende fantasi. Den røde rose og nellik, smedens ambolt og hammer, smeden selv, tannhjul m. m. har vært symboler for arbeidets sak. I første rekke står dog hele den internasjonale arbeiderbevegelses samlende symbol: *den røde fane*. Den omfattes idag med kjærlighet og hengivenhet av millioner fattige mennesker over den hele jord. Det er derfor ganske naturlig at både Arbeiderpartiet og Ungdomsfylkingen har det røde flagg som sitt medlemsmerke.

Som merke har imidlertid det røde flagg den svakhet at det ikke er tilstrekkelig *enkelt*. I så

måte er både korset, sigden og hammeren, hakekorset og trepilmerket det overlegent. Et symbol-merke bør nemlig være så enkelt at selv et barn kan tegne det. Det må også være lett å opfatte, slik at det ved tilstrekkelig bruk smått om senn kan feste sig i massens bevissthet som et symbol for en bestemt bevegelse. Nasjonalsocialistene i Tyskland har helt formådd dette med sitt symbol. Ingen kan idag nevne ordet nazisme eller Hitler uten rent uvilkarlig samtidig å tenke på hakekorset. Omvendt fører synet av hakekorset rent umiddelbart til at man tenker på nazismen og dens fører. Ved å anvende hakekorset på de underligste steder, opnådde de tyske facister også i høy grad å holde folkets oppmerksomhet rettet på sig. Ved å spre det i masser virket det også skremmende på deres motstandere. Det kan overhode ikke benektes at nasjonalsocialistenes fremragende propagandavirksomhet gjennom bruk av slagord og symboler i høy grad har bidratt til denne bevegelses kolossale vekst.

Når de norske arbeiderorganisasjoner nu har innført et enhetsmerke, hammermerket, ligger det i dette et ønske om å skape et nytt, enkelt symbol for den norske arbeiderbevegelse.

Hvorfor er hammeren valgt som vårt nye symbol? Først og fremst fordi hammeren er symbolet på socialismens bærende tanke, *arbeidet*; den er symbolet på arbeidet i industri, håndverk og landbruk. Hammeren er arbeidets adelsmerke. Klubben, hammeren, er menneskets eldste verktøy; like uundværlig idag som i den første tid. Men hammeren er ikke bare arbeidets

symbol. Den har også fra urgammel tid vært et *kampens symbol*. Hammermerket viser altså vår vilje til kamp, vår vilje til å slå til når det kreves! Men enda mer viser det vår vilje til arbeid og oppbygging!

Hammermerket har således i motsetning til hakekorset en lett forståelig symbolsk betydning. Det oppfyller også alle krav på enkelhet. Det kan tegnes med kritt, kull eller farver på gjerder, vegger, gater, fortaug, plakater og kjøretøier. Det kan festes på flagg og vimpler o. s. v. o. s. v. Dette vesle hefte skal nettop gi våre tillitsmenn en liten veiledning om hvordan det kan benyttes. Først når hammermerket brukes over alt hvor det med fordel kan plaseres, vil det nemlig fylle sin oppgave. Så snart dets betydning har satt sig fast i massenes bevissthet, vil det straks det sees, rent uvilkårlig vende oppmerksomheten mot vår bevegelse. Det vil som elektrisiteten arbeide, når vi ellers hviler. Ved å gjentas i det uendelige vil hammermerket bli stående for det norske folk som merket for alle dem som kjemper for en ny og bedre verden, for alle dem som kjemper mot ufrihet og trelldom.

Hammermerkets proposjoner.

Hammermerkets store fordel er altså foruten dets sterke symbolske betydning, dets enkelhet. Dette betyr dog ikke at hammeren kan anvendes uten tanke på dens *form*. For at merket skal virke tiltalende, må det utføres i bestemte proposjoner. Fig. 1 vil gi et klart bilde av

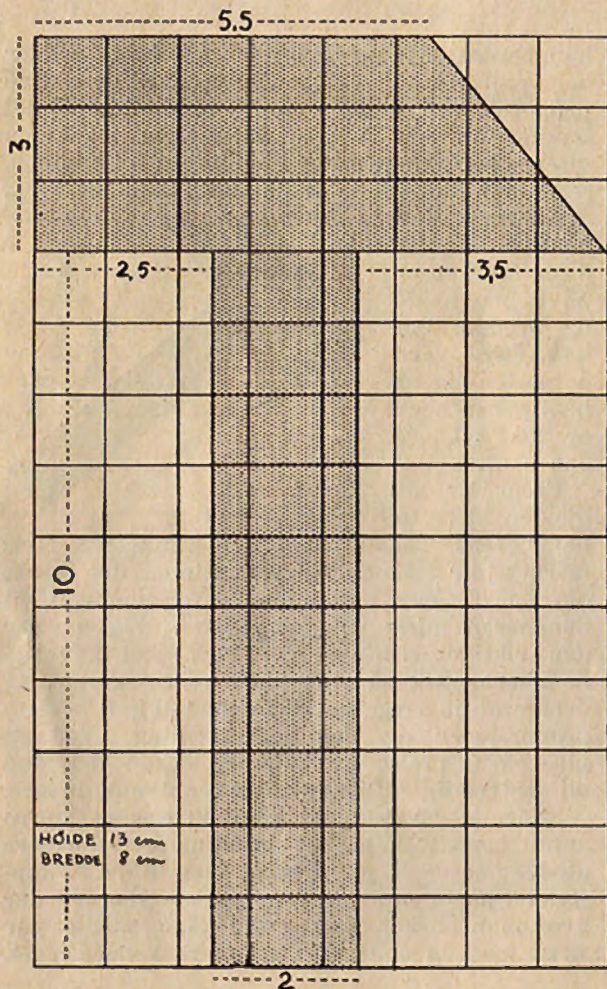

Fig. 1.

hammerens riktige form. De nøiaktige mål er her oppgitt, og enhver kan regne sig til de riktige proporsjoner i enhver størrelse. Lettest vil det imidlertid være å lage ruter som tegningen viser. Det går 13 ruter i høiden og 8 i bredden. Skal man f. eks. lage en hammer på 65 cm. lang, dividerer man 65 med 13. Det blir 5 cm. Altså ruter på denne høide og bredde. Det kan være verd å merke sig at hammerens hode er $\frac{1}{3}$ tykkere enn skaftet.

Frem for alt gjelder det at hammerens „penn“ skal stå vannrett. Hvis merket blir stående loddrett, minner det sterkt om en T. Blir det liggende for vannrett, vil hammeren miste sin „slagkraft“. Fig. 2 viser den riktige stilling. Alle som skal anvende hammermerket på plakater, i aviser o. lign., må derfor alltid sørge for at hammeren har de rette proporsjoner og den rette stilling. Ved en plastisk utførelse av hammeren kan det dog bli nødvendig å gjøre skaftet tynnere og lengre.

Når det skal males eller krittet et større antall hamre, lønner det sig naturligvis å skjære ut hammeren i papp, blikk eller finér. Pappstykket med den utskjærte hammer plasseres der hvor man ønsker merket skal stå, og med et par strøk med en malerkost, vil merket være laget.

Fig. 2.

Hammermerket som jakkemerke.

Hammermerket finner lettest anvendelse som jakkemerke. Av hensyn til at det kan brukes sammen med andre merker, er det fabrikkert i en meget liten utførelse. For at alle skal kunne bære det, er prisen satt så lavt som til 15 øre. Dette er jo en meget rimelig pris for et nysølvmerke.

Ved bruk av hammermerke som jakkemerket må det påsees at merket plasseres riktig. Den almindelige feil er igjen at merket stilles for loddrett. Legg merke til fig. 3. Settes *nålen*

Fig. 3.

loddrett vil merket stå riktig.

Det er enhver socialists plikt å bære hammermerket!

Hammermerket på de røde flagg.

Som merke i de røde flagg har hammeren meget stor dekorativ virkning. Den syes av et eller annet hvitt stoff, f. eks. stout eller bleket lerret, og helst

Fig. 4.

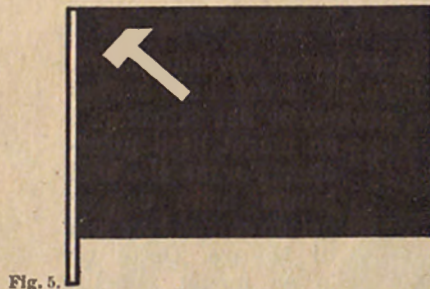

Fig. 5.

av et dobbelt lag tøy. Den røde duk vil nemlig lett skinne igjennem hvis flagget blir vått. Men også her gjelder det at hammeren må plasseres riktig. Den må alltid settes øverst i venstre hjørne

på flagget. Dessuten må det gjøres til regel at hammerens „penn“ plasseres vannrett når flagget er foldet ut (fig. 5). Hammerens størrelse er i dette tilfelle av ganske stor betydning, hvis flaggene skal virke vakre og tiltalende. Følgende mål kan her brukes som utgangspunkt:

Er flagget 1×1.50 m. bør hammerens totale lengde være 39 cm. Med total lengde menes skaftets lengde + hammerhodets tykkelse. For letthets skyld er disse mål oppgitt på fig. 6.

Fig. 6.

Også på små *cykkelvimpler* bør vi bruke hammermerket. De syes av rød flaggduk (helst dobbelt) med hammeren i hvitt. Fig. 4.

På små *barneflagg* settes hammeren som fig. 7 viser. Plasert i hjørnet som på de store flagg, vil hammeren bli for liten. For barneflagg er en standard-størrelse av 25×30 cm. passende.

Fig. 7.

Hammeren bør syes på flagget av hvitt stoff. Undgå å male hammeren på, det blir aldri vakkert.

Flaggseil.

Ved hjelp av hammermerket kan vi også lett skaffe oss dekorative flaggseil. Disse bør syes av rød flaggduk av ca. 0.80 m. bredde. Merket plasseres litt ovenfor midten av flaggseilet. Også her må hammerens „penn“ plasseres vannrett, altså parallelt med stangen som holder seilet i rett stilling.

Fig. 10.

Fig. 8.

Hammerens totale lengde er her 16 cm. Målene sees på fig. 8.

Fig. 9.

Fig. 11.

Fig 9 viser et flaggseil på 4×0.80 meter. Her bør hammerens totale lengde være 65 cm., og av fig. 10 ser man de nøiaktige mål.

Hvor dekorativt bruken av hammermerker i røde flagg og flaggseil virker, vil fremgå av et fotografi tatt på et møte i Oslo Arbeider-samfund. Fig. 11.

Hammermerket på og bak talerstolene.

Fotografiet vårt viser også hvordan hammermerket kan utnyttes til dekorasjon av våre talerstoler. Også her må den få riktig størrelse og plassering. Bruk derfor fig. 12 som forbillede. Hammerens mål er her vanskelig å opgi da talerstolenes størrelse er forskjellige.

Hammeren bør også nu syes i hvitt på rød flaggduk. Til nød kan den også klippes ut i hvit kartong og festes til talerstolen med tegnestifter.

Fig. 12.

Særlig på landsmøter og ved festlige anledninger bør hammermerket festes *over* talerstolen. Det kan gjøres på to måter. Enten ved at hammeren i kjempeformat syes på en stor rød flaggduk (fig. 12), eller ved at den utføres plastisk av tre (fig. 17). Den kan i siste tilfelle siden males enten med sølvhvitt hode og sort skaft, eller i gull.

Hammermerket på plakater.

Hammermerket kan med stor fordel anvendes på malte plakater. Organisasjonene bør for øvrig i langt større utstrekning enn tidligere male sine egne plakater til bruk under demonstrasjoner og i møtelokalene. (Ved henvendelse

Fig. 13.

til Arbeidernes Oplysningsforbund kan man få tilsendt en enkel anvisning på hvordan man selv kan male sine plakater.) Hvordan hammeren kan benyttes på plakater vil fremgå av fig. 13.

Også på våre vanlige møte- og valgplakater bør hammermerket benyttes. Her bør dog ikke hammeren utføres i for stor målestokk, hvis det derved fortrenger hovedmotivet på plakaten. Den bør her tjene som et lite „varemerke“ som viser at den organisasjon som har laget plakaten, føler sin samhörighet med den øvrige arbeiderbevegelse.

Hammermerket på alle oprop og flyveblader.

Fra denne dagen av må det ikke trykkes et oprop eller en flyveseddel uten at det bærer hammermerket. Dette er idag merket for alle

Marsjer med oss!

Ungdom! Gutter og jenter!

Efter møtet her på Youngstorvet holder vårt ungdomslag stort hvervemøte i Oslo Arbeidersamfundets store sal.
Kort foredrag av Elvar Gerhardsen. Et utmerket program er opstilt.
Marsjer efter musikk til Oslo Arbeidersamfund.

Centrum Arbeiderungdomslag.

Fig. 14.

talende og vakker. Her har vi en smakfull anvendelse av hammeren på en flyveseddel fig 14.

Hammermerket på brevark og konvolutter.

Hammermerket bør også av fag- og parti-foreninger, kvinnegrupper og ungdomslag benyttes på brevark og konvolutter. Her har vi et brevhode og en konvolutt som viser hvordan slike kan opsettes. Fig. 15 og 16.

Hammermerket kan også *stemples* på brevene, enten disse er fra organisasjoner eller enkeltpersoner. Stempeler med hammermerket kan fåes fra Arbeidernes Oplysningsforbund til en pris av kr. 1.25 og kr. 1.50 pr. stk. Her-

Fig. 15.

SOLDALEN ARBEIDERLAG
Tilsluttet D.N.A.

Soldalen

Fig. 16.

fra kan man også få utlånt små klisjeer til bruk ved trykning på brev og konvolutter.

Også ved utsendelse av *cirkulærer* skal hammermerket anvendes på brevarkene. Her kan hammeren da enten stemples på eller risses inn i stensilene med et enkelt, spisst verktøy.

Hammermerket i kjempemålestokk til bruk i demonstrasjoner.

Med letthet kan hammeren benyttes til å skape liv over et demonstrasjonstog. De kan da enten skjæres ut i kjempeformat i tykke

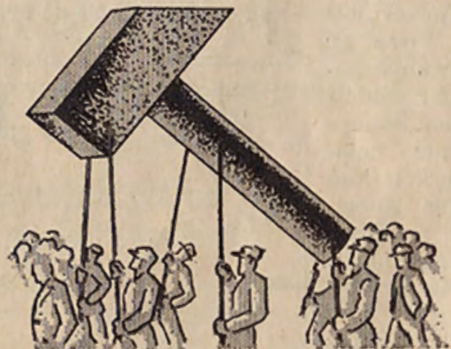

Fig. 17.

finérplater for siden å males, f. eks. røde, eller de spikres sammen til det vi kaller en plastisk hammer. Fig. 17 viser hvordan en slik hammer vil ta sig ut i en demonstrasjon. Å skjære ut hammeren av finér eller interiørplater og bære over skulderen kan også ha god virkning. En passende lengde på hammeren vil være ca. 1.30 m.

Talekorene

kan også gjøre hammermerket kjent og kjært. Diktet „Under hammermerket“ kan fåes ved henvendelse til Oplysningsforbundets teaterkomité.

Som dirigentklubbe

Fig. 18.

er også hammeren anvendelig. Fig. 18. Den bør lages av tungt tre, f. eks. av ek eller hickori. Skaftet bør gjøres litt lengere enn originalmålene; 17 cm. som samlet lengde kan være passe.

Partiavisene

må i særlig grad sørge for at hammermerket blir kjent. Dette kan gjøres ved at merket plasseres på avisenes forsider og over avisenes lederartikler. Avisene våre bør også i små utførelser benytte hammeren over politiske petitartikler og småplukk. Smarte typografer og journalister kan variere bruken i det uendelige.

Vi formidler salg av

Hammermerker

Flagg

Vimpler

Plakater

Flaggseil

Stempler

med hammermerke

Dirigentklubber

Arbeidernes
Opplysningsforbund,

Folkets Hus — Oslo.